

Ministerie van Economische Zaken

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA 's-GRAVENHAGE

Directoraat-generaal Agro
Directie Dierlijke Agroketens en
Dierenwelzijn

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres
Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Datum 18 maart 2013
Betreft Vragen over het bericht dat alle Nederlandse kip halal is

Ons kenmerk
DGA-DAD / 13032046

Uw kenmerk
2013Z03402

Geachte Voorzitter,

Hierbij stuur ik u mijn antwoorden op de vragen die gesteld zijn door het lid Thieme (PvdD) over het bericht dat alle Nederlandse kip halal is (ingezonden 20 februari 2013).

1

Kunt u bevestigen dat zo goed als alle Nederlandse kippen halal, zonder voorafgaande bedwelming, worden geslacht? ¹

2

Hoe beoordeelt u het in dat geval dat ongeveer alle kip in Nederland voor het gemak zonder voorafgaande bedwelming wordt geslacht?

3

Kunt u aangeven hoeveel kippen die bestemd zijn voor de gangbare markt op deze manier worden geslacht en welk deel van het 'gangbare' kippenvlees in supermarkten of slagerijen middels deze slachtmethode tot stand is gekomen?

Zo nee, bent u bereid hier onderzoek naar te laten doen en waarom wel of niet?

Antwoord

Nee, het is niet correct dat zo goed als alle Nederlandse kippen zonder bedwelming zouden worden geslacht. In nagenoeg alle pluimveeslachterijen worden kippen bedwelmd geslacht, halal of niet. Het is volgens halalcertificeerders toegestaan kippen bedwelmd te slachten, mits de dieren maar niet ten gevolge van de bedwelming overlijden. Met andere woorden: de bedwelming moet reversibel zijn. Het feit dat de kippen halal zijn geslacht wil dus niet per definitie zeggen dat de dieren ook onbedwelmd zijn geslacht. In slechts twee (kleinere) slachterijen is er sprake van het onbedwelmd slachten van kippen.

Het bedwelmen van dieren voorafgaand aan de slacht dient te geschieden door middel van Europees toegestane bedwelmingmethoden, waaronder de reversibele elektrische bedwelming (de head only-methode). De eisen die de Europese verordening aan het bedwelmen stelt, maken geen onderscheid tussen de reguliere bedwelmd slacht en de halal bedwelmd slacht.

¹ <http://www.ad.nl/ad/nl/1012/Nederland/article/detail/3395101/2013/02/16/Alle-Nederlandse-kip-halal-geslacht.dhtml>.

Er is derhalve wat dat betreft dan ook geen verschil tussen regulier bedwelmd geslachte kip en halal bedwelmd geslachte kip. De NVWA houdt toezicht op de naleving van deze Europese eisen.

De slachterijen en de halacertificeerders zijn vervolgens zelf verantwoordelijk om te bepalen of vlees halal of niet halal is. Het is geen taak van de overheid om bij te houden voor welke interne markt het vlees en de vleesproducten afkomstig van bedwelmd geslachte dieren, bestemd is.

4

Deelt u de mening dat het vanuit dierenwelzijnsoogpunt onacceptabel is dat kippen halal worden geslacht louter om de restproducten te kunnen verkopen in moslimlanden? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat gaat u doen om hier een einde aan te maken en op welke termijn?

Antwoord

Uit dierenwelzijnsoogpunt maakt het voor de dieren qua bedwelming niet uit of zij reversibel of irreversibel bedwelmd worden, zolang de bedwelming de kippen maar in een staat van bewusteloosheid en gevoelloosheid brengt die aanhoudt totdat de dood is ingetreden, al dan niet door verbloeding.

5

Kunt u aangeven of de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA) op de hoogte was van het voor het gemak halal slachten van kip? Zo nee, hoe kan het dat de NVWA hier niet van op de hoogte was? Zo ja, waarom laat de NVWA dit gebeuren en heeft zij niet ingegrepen?

Antwoord

De NVWA houdt toezicht op de naleving van de voorwaarden uit de Verordening (EG) nr. 1099/2009 inzake de bescherming van dieren bij het doden (hierna: de Verordening)². Op het moment dat een slachterij zich hier niet aan houdt, wordt er opgetreden. Het is hierbij niet van belang of de dieren halal geslacht worden of niet, maar of de dieren bedwelmd of onbedwelmd worden geslacht. De Verordening staat toe dat dieren op grond van religieuze riten onbedwelmd worden geslacht. Indien dieren bedwelmd worden geslacht, dient het slachthuis de voor de toegepaste bedwelmingmethode geldende Europese parameters, toe te passen. In het geval van onbedwelmd slacht wordt toegezien op de naleving van de relevante eisen van de Verordening. De NVWA ziet niet toe op de aspecten die de religieuze riten betreffen.

---

² Verordening (EG) nr. 1099/2009 van de Raad van 24 september 2009 inzake de bescherming van dieren bij het doden (Pb EU 2009, L 303)

6

Deelt u de mening dat hier sprake is van oneerlijke voorlichting richting consumenten, die er vanuit gaan dat hun kip op een verantwoorde manier en met verdoving wordt geslacht? Zo nee, waarom niet? Zo ja, wat gaat u hieraan doen en op welke termijn?

Antwoord

Nee, er is geen sprake van oneerlijke voorlichting richting consumenten omdat het overgrote deel van de halal kippen bedwelmd worden geslacht. De bedwelming van de halal kippen dient te voldoen aan dezelfde voorwaarden uit de Verordening als de bedwelming van niet halal kippen. Er is wat dat betreft dus geen verschil.

7

Kunt u aangeven in welk licht de informatie over het uifaseren van het waterbad en de overgang naar de head-only methode of CO2 bedwelming gezien moet worden nu blijkt dat deze bedwelmingmethoden nauwelijks worden gebruikt?

Antwoord

Het uifaseren van het waterbad, een Europees toegestane bedwelmingmethode, gebeurt geheel op vrijwillige basis. Indien slachthuizen om wat voor reden dan ook het waterbad niet willen uifaseren, zullen de aangescherpte elektrische parameters die met ingang van 1 januari 2013 van kracht zijn op grond van de Verordening, toegepast moeten worden. Ofschoon de meetkip op grond van de uitspraak van de bestuursrechter juridisch niet bruikbaar is, kan deze door de NVWA wel gebruikt worden om een goede indicatie te krijgen over de toepassing van de juiste parameters. Het is aan de slachterij om aan te tonen dat de vereiste parameters ook daadwerkelijk worden toegepast. De NVWA houdt hier vervolgens toezicht op en zal maatregelen nemen indien de slachterij niet of onvoldoende aan de NVWA kan aantonen dat de juiste parameters worden toegepast.

8

Bent u bereid stappen te nemen die ervoor zorgen dat gangbare kip op de wettelijke manier met voorafgaande bedwelming wordt geslacht? Zo ja, welke stappen en op welke termijn? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Extra stappen zijn niet nodig daar ook de halal kippen voor het grootste gedeelte bedwelmd worden geslacht. Indien bij het toezicht wordt geconstateerd dat de eisen uit de Verordening niet worden nageleefd, zal de NVWA handhavend optreden.

9

Bent u bereid een behoefteverklaring verplicht te stellen waarmee onverdoofde slacht verboden wordt voor ander dan binnenlands religieus gebruik? Zo nee, waarom niet? Zo ja, op welke termijn en wijze?

Antwoord

Een behoefteverklaring is thans niet zinvol daar het merendeel van de halal kippen bedwelmd wordt geslacht.

10

Bent u bereid in het kader van de keuzevrijheid van consumenten een etiketteringsplicht in te stellen voor alle producten die afkomstig zijn uit onverdoofde rituele slacht? Zo nee, waarom niet? Zo ja, op welke termijn en wijze?

Antwoord

De Europese Commissie is bezig met een studie over de mogelijkheid om consumenten te voorzien van de relevante informatie over de bedwelming van dieren. Deze studie staat gepland voor 2013. Het heeft mijn voorkeur om etikettering in Europees verband te regelen. Ik vind het van belang dat dit in Europees verband door de Commissie voortvarend wordt opgepakt en zal het daarom aan de orde stellen tijdens de Landbouwrapport in april.

11

Kunt u aangeven in hoeverre ook vlees van andere dieren wordt aangeboden in het reguliere handelskanaal, zonder dat voor consumenten duidelijk is dat het vlees afkomstig is van onverdoofde rituele slacht? Zo nee, waarom niet? Bent u bereid nader onderzoek in te stellen naar deze handelspraktijken? Zo ja, kunt u specifiek zijn in uw beantwoording?

Antwoord

De NVWA houdt niet bij of en zo ja hoeveel vlees afkomstig van onbedwelmd geslachte dieren in het reguliere circuit terecht komt. De onduidelijkheid voor consumenten zou door een verplichte etikettering weggenomen kunnen worden. Zoals ik bij mijn vorige antwoord heb aangegeven, vind ik het wel belangrijk dat dit in Europees verband geregeld wordt.

(w.g.) Sharon A.M. Dijkma
Staatssecretaris van Economische Zaken